

Закон о држављанству Федеративне Народне Републике Југославије

*Закон је објављен у "Службеном листу ФНРЈ", бр.
54/46, 104/47, 88/48 и 105/48.*

ГЛАВА I

НАЧЕЛНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

За грађане Федеративне Народне Републике Југославије постоји јединствено савезно држављанство.

Сваки држављанин народне републике истовремено је држављанин Федеративне Народне Републике Југославије, а сваки држављанин Федеративне Народне Републике Југославије по правилу је држављанин једне народне републике.

Држављанин Федеративне Народне Републике Југославије може имати држављанство само једне народне републике.

Члан 2

Држављанство Федеративне Народне Републике Југославије искључује истовремено држављанство сваке друге државе.

У погледу питања држављанства Федеративне Народне Републике Југославије меродавни су домаћи правни прописи и међународни уговори.

ГЛАВА II

СТИЦАЊЕ И ГУБИТАК ДРЖАВЉАНСТВА

I део

СТИЦАЊЕ ДРЖАВЉАНСТВА

Члан 3

Држављанство ФНРЈ се стиче:

- 1) пореклом;
- 2) рођењем на подручју Федеративне Народне Републике Југославије;
- 3) прирођењем (подомаћењем, натурализацијом); и
- 4) по одредбама међународних уговора.

Савезно држављанство и држављанство народне републике стичу се у напред наведеним случајевима заједно, изузимајући случај става 3. члана 11. овог закона.

1) Порекло

Члан 4

Пореклом стичу савезно држављанство деца:

- 1) ако су оба родитеља држављани ФНРЈ;
- 2) ако је један родитељ држављанин ФНРЈ, а деца потичу из брака склопљеног пред органима Федеративне Народне Републике Југославије надлежним по закону о браку;

3) ако је један родитељ држављанин ФНРЈ а један од родитеља с дететом стално борави, или ако се један од родитеља пре него што дете наврши 18 година заједно са дететом стално настани, или ако је и само дете стално настањено или на одгоју у Федеративној Народној Републици Југославији;

4) ако је један родитељ држављанин ФНРЈ, а родитељи и дете које је рођено у иностранству живе у иностранству, па родитељ, држављанин ФНРЈ у року од пет година од дететовог рођења, региструје га код претставништва ФНРЈ у иностранству као држављанина ФНРЈ. Уколико се дете према закону земље где је рођено сматра држављанином ФНРЈ, његово регистровање није обавезан услов за стицање држављанства ФНРЈ.

Ако се накнадно утврди очинство држављанина ФНРЈ, на малолетно дете стране држављанке примењиваће се одредбе овог члана.

Члан 5

Ако су оба родитеља држављани ФНРЈ различитих држављанстава народних република, држављанство народне републике детета утврђује се њиховим споразумом. Кад тога споразума нема, дете добија држављанство народне републике у којој родитељи за време његовог рођења имају заједничко пребивалиште (домцил), или ако немају заједничко пребивалиште, држављанство народне републике за коју су стварно или правно највише везани. У случају да родитељи живе одвојено, а не постоји споразум о држављанству народне републике детета, дете рођено у Федеративној Народној Републици Југославији стиче држављанство оне народне републике на чијем је подручју рођено, а дете рођено у иностранству има држављанство народне републике оног родитеља са којим живи у заједници.

2) Рођење на подручју Федеративне Народне Републике Југославије

Члан 6

Дете непознатих родитеља, рођено или нађено на подручју Федеративне Народне Републике Југославије, сматраће се држављанином ФНРЈ, уколико се не утврде његови родитељи до навршене 14 године живота. Ово дете стиче држављанство народне републике у којој је рођено или нађено.

Одредбе предњег става примењиваће се и на дете рођено у Федеративној Народној Републици Југославији, ако су оба родитеље без држављанства или непознатог држављанства.

3) Прирођење (подомаћење, натурализација)

Члан 7

Страни држављани могу на основу молбе стећи држављанство ФНРЈ редовним или изузетним путем.

Члан 8

Редовним путем страни држављанин може стећи држављанство ФНРЈ ако испуњава ове услове:

- 1) да подносе молбу за натурализацију;
- 2) да је у време подношења молбе навршио 18 година живота и да је радно способан;
- 3) да је до времена подношења молбе непрекидно пребивао (имао домицил) на подручју Федеративне Народне Републике Југославије најмање 6 година, од

тога по правилу 2 године на подручју оне народне републике чије држављанство жели да стекне;

4) да има отпуст из свог досадашњег држављанства, односно зајамчење да ће га добити ако буде примљен у држављанство ФНРЈ, и

5) да се из његовог владања може закључити да ће бити лојалан грађанин Федеративне Народне Републике Југославије.

Сматраће се да је услов из тачке 4 испуњен ако молилац уопште нема држављанство или ће га према закону његове државе изгубити самим природжењем. Ако страна држава уопште не допушта отпуст или поставља за отпуст такве услове који се стварно не могу испунити, довољна је изрична изјава молиоца да се под претпоставком стицања држављанства ФНРЈ одриче страног држављанства.

Члан 9

Молиоцу који по народности припада коме од народа Федеративне Народне Републике Југославије може се дати држављанство ФНРЈ без обзира на услове из тач. 3 и 4 члана 8 овог закона.

Лице које је склопило брак с држављанином ФНРЈ мушког или женског пола не мора испуњавати услове тач. 2, 3 и 4 члана 8 овог закона. Исто тако може усвојитељ, ако је држављанин ФНРЈ, молити после усвојења (адопције) за натурализацију усвојеног детета испод 14 година без обзира на наведене услове.

Члан 10

О стицању држављанства редовним путем (члан 8 и 9) доноси решење министарство унутрашњих послова народне републике уз претходну сагласност Министарства унутрашњих послова ФНРЈ.

Члан 11

Изузетним путем може стећи држављанство ФНРЈ, ако је испунило услове из тач. 1 и 2 члана 8 овог закона, лице чија натурализација претставља нарочити државни интерес.

О натурализацији изузетним путем доноси решење Министарство унутрашњих послова ФНРЈ.

Овом натурализацијом добија страни држављанин и држављанство народне републике у којој пребива, а кад нема таквог пребивалишта, држављанство народне републике у којој се родио. Ако природжени нема место пребивалишта, а није ни рођен на подручју Федеративне Народне Републике Југославије, стиче савезно држављанство без држављанства народне републике а држављанство народне републике може накнадо стећи према одредбама чланова 29 до 31 овог закона.

Члан 12

Лице коме је натурализацијом признато држављанство полаже заклетву верности и лојалности. Тек даном положене заклетве наведено лице стиче држављанство ФНРЈ.

Решење о натурализацији губи важност ако у предњем ставу наведено лице не положи заклетву у року од три месеца од дана саопштења решења о натурализацији.

Члан 13

Деца испод 18 година стичу натурализацијом држављанство својих родитеља кад су им оба родитеља стекла држављанство ФНРЈ.

Када је натурализацијом само један од родитеља стекао држављанство ФНРЈ, ово се стицање протеже и на децу натурализованог ако он то изричито затражи, а деца живе заједно с њим у Федеративној Народној Републици Југославији. Ако су деца старија од 14 година, потребан је и њихов пристанак.

II део

Губитак држављанства

Члан 14

Држављанство ФНРЈ се губи:

- 1) отсутношћу;
- 2) одузимањем;
- 3) отпустом;
- 4) одрицањем; и
- 5) по одредбама међународних уговора.

Губитком савезног држављанства губи се увек и држављанство народне републике.

1) Отсутност

Члан 15

Отсутношћу губи држављанство ФНРЈ лице које стално борави ван подручја Федеративне Народне Републике Југославије, па за време од 15 година по навршеној 18 години живота не испуњава никакве јавне обавезе према Федеративној Народној Републици Југославији, а поред тога је пропустило за последњих 5 година да се евидентира при претставништву ФНРЈ у иностранству или се писмено пријави Министарству унутрашњих послова ФНРЈ.

Овај губитак држављанства протеже се и на сву децу наведеног лица, која су се родила у иностранству и тамо стално живе, уколико сама нису испуњавала обавезе према Федеративној Републици Југославији или се евидентирала односно пријавила у смислу предњег става.

Решења о губитку држављанства по овом члану доноси Министарство унутрашњих послова ФНРЈ. Решење се може побијати у року од две године по објави у "Службеном листу ФНРЈ".

2) Одузимање

Члан 16

Држављанство ФНРЈ се може одузети сваком народносном припаднику оних народа чије су државе биле у рату против народа Федеративне Народне Републике Југославије, а који се држављанин, за време овога рата или у вези тога пре рата, својим нелојалним поступцима против народних и државних интереса народа Федеративне Народне Републике Југославије, огрешио о своје дужности држављанина.

Држављанство ФНРЈ се може одузети и сваком оном натурализованом држављанину који је до своје натурализације дошао користећи се лажним наводима, или што је свесно прећутао важне околности, или који је у року од пет година по натурализацији судском пресудом кажњен за неко нечасно дело или дело против народних и државних интереса.

Држављанство се може одузети сваком држављанину ФНРЈ који у иностранству својим радом наноси, или је у време рата наносио штету народним и државним интересима Федеративне Народне Републике Југославије, или одбија да врши грађанске дужности.

Члан 17

О одузимању држављанства по ст. 1 и 2 претходног члана доноси решење Министарство унутрашњих послова ФНРЈ.

По ставу 3 претходног члана одузима се држављанство судском пресудом у случајевима нарочито предвиђеним у закону, или одлуком Президијума Народне скупштине ФНРЈ.

Члан 18

Одузимање по ставу 1 члана 16 овог закона протеже се и на брачног друга и децу дотичног лица, уколико не докажу да су били без везе с нелојалним бившим држављанином и да је њихово лично владање било беспрекорно или да они по народности припадају коме од народа Федеративне Народне Републике Југославије.

Одузимање по ставу 2 члана 16 овог закона протеже се и на децу испод 18 година која су родитељевом натурализацијом стекла држављанство ФНРЈ.

3) Отпуст

Члан 19

Отпуст из држављанства може се дати ако молилац испуњава ове услове:

- 1) да је поднео молбу за отпуст;
- 2) да је у време подношења молбе навршио 18 година;
- 3) да је испунио обавезе према држави, као и јавне и друштвене обавезе на које треба пазити у јавном интересу; и
- 4) да је доказао да је примљен или да ће бити примљен у страно држављанство.

Надлежни орган може, кад нађе ово потребним, одобрити отпуст уз услов да отпуштени у одређеном року поднесе доказе да је примљен у страно држављанство. Ако то не учини, отпуст губи важност.

Исто тако отпуст губи важност ако отпуштени продужи боравак у Федеративној Народној Републици Југославији, а у року од године дана не стекне страно држављанство.

Молбе за отпуст из држављанства ФНРЈ могу се подносити само у редовном стању.

Држављанину ФНРЈ, који је на регрутовању оглашен способним за војну службу, може се дати отпуст из држављанства пре отслужења војног рока у сталном кадру само у изузетним случајевима, а уз претходну сагласност Министра народне одбране.

Члан 20

О отпусту решава министарство унутрашњих послова народне републике уз претходну сагласност Министарства унутрашњих послова ФНРЈ.

Члан 21

Малолетна деца губе држављанство ФНРЈ на захтев родитеља који се отпушта када су отпустом оба родитеља изгубила држављанство ФНРЈ или га је изгубио само један од њих, а други га већ ни раније није имао. Кад је у питању дете изнад 14 година, потребно је да оно да свој изрични пристанак за промену држављанства.

Ако малолетно дете не стекне ново држављанство, задржава држављанство ФНРЈ, док се заједно са родитељем не исели стално у иностранство.

4) Одрицање

Члан 22

Држављанин ФНРЈ по пореклу (чл. 4) има право да најави до навршене 25 године живота да се одриче држављанства ФНРЈ, ако је рођен у иностранству и тамо пребива, а докаже да је држављанин државе у којој се родио или пребива.

Држављанин ФНРЈ који по народности не припада коме од народа Федеративне Народне Републике Југославије, а иселио се из Федеративне Народне Републике Југославије, има право да се одрекне држављанства ФНРЈ, уколико докаже да је стекао страном држављанство и испуњава услове из тач. 2 и 3 члана 19 овог закона.

Изјаве у смислу става 1 и 2 овог члана подносе са претставништвима ФНРЈ у иностранству или Министарству унутрашњих послова ФНРЈ.

У погледу малолетне деце имају се овде сходно примењивати одредбе члана 21. овог закона.

III део

Поновно стицање држављанства

Члан 23

Лице које је изгубило држављанство ФНРЈ што је као малолетно дете следило родитеље по члану 21 и 22 овог закона, стиче га поново ако се стално настани у Федеративној Народној Републици Југославији и поднесе посебну изјаву у року од седам година по навршеној 18 години. Изјаву потврђује својим решењем министарство унутрашњих послова народне републике. Подносилац изјаве стиче држављанство даном учињене изјаве. За стицање држављанства народне републике меродавно је место пребивања односно последњег боравка.

У свим другим случајевима бивши држављанин ФНРЈ поново стиче држављанство ФНРЈ према одредбама првог дела ове главе.

IV део

Заједничке одредбе

Члан 24

Спорове о држављанству ФНРЈ решава у првом степену министарство унутрашњих послова народне републике на чије решење има места жалби Министарству унутрашњих послова ФНРЈ у року од 14 дана. Жалба се предаје министарству унутрашњих послова народне републике.

Правоснажна решења по овоме члану достављају се надлежном јавном тужиоцу.

Члан 25

За сва лица која по народности припадају једном од народа Федеративне Народне Републике Југославије, а која су се у Федеративној Народној Републици Југославији родила или су ту одгојена, и ту обично бораве, претпоставља се да су држављани ФНРЈ све док се не докаже да имају неко страно држављанство, или да су изгубила држављанство ФНРЈ, или да су се позивала на страно држављанство.

Лице које се једном користи претпоставком о држављанству ФНРЈ из претходног става не може се више позивати на неко страно држављанство.

Члан 26

Министар унутрашњих послова ФНРЈ прописује начин вођења евиденције савезног држављанства и држављанства народне републике, издавање сведоџби о држављанству, као и текст заклетве (члан 12).

Члан 27

Стицање држављанства натурализацијом, као и губитак држављанства отсутношћу, одузимањем и отпустом објављиваће се у "Службеном листу ФНРЈ", као и у службеним новинама народних република, у погледу односног држављанства народне републике.

ГЛАВА III

ПРОМЕНЕ У ДРЖАВЉАНСТВУ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ

Члан 28

Држављанство народне републике може се променити примањем у држављанство друге народне републике.

Члан 29

Сваки савезни држављанин може тражити да буде примљен у држављанство друге народне републике. Уколико нису испуњени услови из наредног члана, молба се решава по слободној оцени.

Члан 30

Молба за пријем у држављанство народне републике не може се одбити, ако лице које тражи пријем:

- 1) има пуних 18 година;
- 2) није лишено политичких или грађанских права нити се противу њега води поступак за дела која повлаче губитак тих права; и
- 3) до времена подношења молбе непрекидно пребива најмање једну годину на подручју дотичне народне републике.

У случају усвојења примењиваће се сходно одредбе става 2. члана 9. овог закона.

Члан 31

При прелажењу у држављанство друге народне републике држављани свих народних република уживају једнака права и повластице.

О примању се има обавестити народна република чије се држављанство мења.

Члан 32

Кад родитељи стичу држављанство народне републике по члану 29 и 30 овог закона, у томе их следе и њихова деца млађа од 18 година сходно одредбама члана 13 овог закона.

Члан 33

Ниједна народна република не може брисати држављанина ФНРЈ из свога држављанства док не стекне држављанство у некој другој народној републици.

Члан 34

Ако између две народне републике или више њих настане спор о држављанству народне републике одређеног лица, а не могу се међусобно споразумети, о спору решава Врховни суд ФНРЈ.

Држављанину ФНРЈ чије се држављанство народне републике не може утврдити, изузев случаја из става 3 члана 11 овог закона, одређује се држављанство оне народне републике у којој непрекидно и добровољно пребива за последње две године, а ако тога нема онда народне републике у којој је рођен; ако није рођен у Федеративној Народној Републици Југославији онда народне републике у којој је најдуже боравио за последњих 10 година, или, ако му се ни по том не би могло утврдити држављанство, онда народне републике у којој се затекао у време одређивања држављанства.

Све ово вреди само док се не утврди право држављанство народне републике таквог држављанина ФНРЈ.

ГЛАВА IV

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 35

Држављанима ФНРЈ сматрају се сва лица која су на дан 28 августа 1945 године била држављани ФНРЈ према важећим прописима.

Не сматрају се држављанима ФНРЈ у смислу претходног става лица немачке народности која се налазе у иностранству, а која су се за време рата или пре рата огрешила о своје дужности држављанина нелојалним поступцима против народних и државних интереса народа Федеративне Народне Републике Југославије.

Страна држављанка која се удала за држављанина ФНРЈ после 6 априла 1941 године није удајом стекла држављанство ФНРЈ, али га може стећи натурализацијом по ставу 2 члана 9 овог закона.

Држављанка ФНРЈ, која се удала за страног држављанина у времену од 6 априла 1941 године до 28 августа 1945 године, може у року од године дана по ступању на снагу овог закона дати изјаву да ли задржава држављанство ФНРЈ.

Члан 35а

Министар унутрашњих послова ФНРЈ може одредити да се изврши ревизија држављанства лицима из члана 35 став 1 овог закона, која су до дана ступања на снагу овог закона натурализована, њиховим супругама и деци, женама удатим за лица без држављанства, као и деци лица без држављанства.

Лица за која је одређена ревизија држављанства по претходном ставу сматраће се држављанима ФНРЈ у смислу члана 35 став 1 овог закона, ако им држављанство ФНРЈ потврди Министар унутрашњих послова ФНРЈ.

Члан 36

Држављанство ФНРЈ стичу у смислу одредаба овог закона, уколико међународним уговорима не буде другачије решено, сва лица која имају завичајно право односно општинску припадност на подручјима која би ушла у састав Федеративне Народне Републике Југославије по међународном споразуму, као и лица која по народности припадају једном од народа Федеративне Народне Републике Југославије, а бораве на том подручју, ако се ова лица не иселе са државног подручја Федеративне Народне Републике Југославије или на основу посебних прописа не оптирају за своје раније држављанство.

Члан 36а

Лица која по народности припадају коме од народа Југославије, а која су после Светског рата 1914-1918 године прешла као емигранти из Италије у Југославију, имају право да до 30 јуна 1948 године изјаве да ступају у држављанство Федеративне Народне Републике Југославије, ако на дан када ову изјаву дају имају пребивалиште на територији Федеративне Народне Републике Југославије. Ово право имају сва лица која до 30 јуна 1948 године наврше 18 година.

Лице које на овај начин ступи у држављанство Федеративне Народне Републике Југославије постаје држављанин оне народне републике на чијем подручју има пребивалиште. Ако такво лице припада народности које друге народне републике, оно може приликом ступања у држављанство Федеративне Народне Републике Југославије изјавити да жели да постане држављанин те друге народне републике.

Изјаву о ступању у држављанство Федеративне Народне Републике Југославије по пропису овог члана даје заинтересовано лице пред извршним одбором среског односно градског или реонског народног одбора на чијем подручју има пребивалиште на дан кад изјаву даје.

Члан 36б

Лица која по народности припадају коме од народа Југославије а која су се пре 10 јуна 1940 године са подручја припојеном Федеративној Народној Републици Југославији, по Уговору о миру са Италијом, отселила ван територије Италије у неку другу земљу, имају право као и лица из претходног члана.

Лице које на овај начин ступи у држављанство Федеративне Народне Републике Југославије постаје држављанин оне народне републике чијој народности припада, односно оне за чије се држављанство изјасни.

Изјаву о ступању у држављанство дају лица из овог члана пред најближим дипломатско-конзуларним претставништвом Федеративне Народне Републике Југославије.

Члан 36в

Ступање оца у држављанство Федеративне Народне Републике Југославије по прописима чланова 36а и 36б, или мајке ако је отац умро, повлачи за собом ступање у ово држављанство деце млађе од 18 година.

Ступање мужа у држављанство Федеративне Народне Републике Југославије не повлачи за собом ступање жене у ово држављанство.

На стицање држављанства по прописима чл. 36а и 36б неће се примењивати прописи о стицању држављанства природњем (чл. 7 до 13).

Члан 37

Са даном 28 августа 1945 године држављани ФНРЈ постали су држављани оне народне републике на чијем се подручју налази место у коме су имали завичајност (чланство општине) односно општинску припадност.

Законима народних република одредиће се на који се начин држављани ФНРЈ који би према ставу 1 овог члана постали држављани неке народне републике могу изјаснити о томе да желе бити држављани друге народне републике.

Држављанима ФНРЈ којима се држављанство народне републике не може одредити по ставу 1 овог члана, одређује се по одредби члана 34 овог закона са важношћу од 28 августа 1945 године.

Члан 38

Лица која на дан 28 августа 1945 године нису постала држављани ФНРЈ, а која би стекла односно задржала то држављанство по одредбама овог закона, могу у року од године дана по ступању на снагу овог закона, односно у року од године дана по навршеној 18 години, тражити натурализацију у смислу члана 9 овог закона.

Исто тако могу тражити натурализацију без обзира на услове из тач. 2, 3 и 4 члана 8 овог закона они страни држављани, без обзира на њихову народност, који су активно учествовали у народно-ослободилачкој борби народа Федеративне Народне Републике Југославије. То важи и за децу погинулих или умрлих учесника.

Члан 39

Лица која су изгубила држављанство ФНРЈ отсутношћу под § 28 Закона о држављанству од 21 октобра 1928 године имају право да га поново стекну посебном изјавом учињеном у року од године дана по ступању на снагу овог закона. Изјаву потврђује Министарство унутрашњих послова ФНРЈ. У томе случају сматраће се да је подносилац изјаве стекао држављанство даном учињене изјаве.

Члан 40

Рокови за евидентирање по члану 15 и рок из тачке 3 члана 30 овог закона почињу тећи од 28 августа 1945 године.

Члан 41

Овлашћује се Министар унутрашњих послова ФНРЈ да у сагласности са Министром иностраних послова пропише ближе одредбе потребне за извршење овог закона.

Члан 42

Овај закон ступа на снагу даном објављивања у "Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије".

